

mišljenja i komentari

Velika četvorka i mala tema

Z. Maksić

Zavod za organsku kemiju i biokemiju,
Institut "Ruđer Bošković", Bijenička 54, Zagreb
(zmaksic@spider.irb.hr)

Na reakciju I. Gutmana¹ u vezi s mojim člankom u ovom časopisu² odgovorit ću kratko. Zato počinjem *in medias res*. Dobro je poznavati G. Binniga iz više razloga. Jedan od njih je poznavanje njegovog točnog prezimena, jer ga često zamjenjuju Binningom. To se desilo i četverim autorima u "Prirodi",³ što je uvijek nezgodno, a posebice ako se radi o nobelovcu. Još je važnije bilo znati Linusa Paulinga, s kojim sam godinama bio u kontaktu unatoč velikoj razlici u godinama. Upravo zbog našeg poznanstva Pauling je 1988. godine posjetio Hrvatsku, a to konkretno znači Cavtat, Dubrovnik i Zagreb. Sudjelovao je stvaranju Cavtatske deklaracije, čiju bi dvadesetgodišnjicu trebalo označiti ove godine. No o tome nekom drugom prilikom.

Od tada pa nadalje Pauling se interesirao o zbivanjima u Jugoslaviji, posebice nakon njenog raspada, pri čemu sam ga o tome iscrpno i detaljno informirao. Zbog toga je potpisao "An Appeal for Peace in Croatia" iako dobro znam koliko je pazio da se njime ne manipulira, a vrijednost njegova potpisa (a time i njegove podrške) ne devalvira. Njegov potpis bio je otponac za akciju u kojoj je taj apel, što ga je napisao I. Banac, supotpisalo stotinjak i više nobelovaca. L. Pauling bio je jedan od prvih potpisnika nešto kasnijeg apela "An Appeal for Peace in Bosnia – Herzegovina and Political Stability in the Balkans", koji je potpisalo osamdesetak dobitnika Nobelove nagrade. Sve ovo navodim iz dva razloga. Prvo, zato da se ne zaboravi da je L. Pauling bio prisutan u Hrvatskoj i onda, kada je bio tisućama milja daleko od nas. Drugo, zato jer je utjecao na našu znanost i mene osobno. Ilustrirat ću to malim detaljem, koji je relevantan za dalji komentar. Jednom prilikom rekao mi je: "Ne vjeruj nikome osim samom sebi". "But I trust you", odgovorio sam. Nasmiješio se i ponovio: "Trust nobody, but yourself". Taj sam savjet jako dobro zapamtio. Kao i obično, Pauling je bio u pravu. U svojoj karijeri proputovao sam velik dio svijeta i imao prilike uvjeriti se da: "Ni med znanstveniki ni pravice". To posebice vrijedi za našu znanstvenu scenu, koja je sve prije nego ružičnjak. Zbog toga ću, sa svim dužnim poštovanjem prema I. Gutmanu, zadržati zrnice sumnje glede njegove interpretacije kolektivnog nastajanja članka "Vidjeti atome i molekule".³ Napi-

sali su ga jedan sveučilišni profesor (u Kragujevcu), jedan doktor znanosti (sveučilišta u Kragujevcu) i jedna znanstvena asistentica (na istom sveučilištu). Na njihovu želju priključuje se kao koautor glavni urednik "Prirode". Radi se o kraćem i vrlo jednostavnom tekstu o jednostavnoj temi namijenjenoj srednjoškolicima, što bi mogao napisati bilo koji talentiraniji student fizike ili kemije starijeg godišta Sveučilišta u Zagrebu. Četvero znanstvenika jačeg kalibra, koji su koautori tog manjeg članka, znači znanstveni "overkill". Unatoč tome I. Gutman tvrdi da su njih četvero zajedno radili na tom rukopisu i da je to njihovo zajedničko djelo.¹ Ako je to tako, onda se postavlja pitanje zašto N. Raos nije jednostavno koautor bez molbe troje autora. Neka svatko stvori o tome svoje mišljenje, ako je to uopće vrijedno pažnje šire kemijske javnosti.

Međutim, želio bih posebice naglasiti da je ova rasprava samo beznačajna epizoda u naporima da se u Hrvatskoj uspostavi sustav vrijednosti u znanosti temeljen na kriterijima izvrsnosti.⁴ To je bitka svih bitaka za našu znanost, za njezinu kompetitivnost i za zemlju znanja i gospodarskog prosperiteta. Zato ću parafrazirati Ceterum Censeo Katona Starijeg i reći: **"Uostalom smatram da Hrvatskoj trebaju kriteriji izvrsnosti u evaluaciji pojedinih znanstvenika, laboratorija, znanstvenih institucija, fakulteta i sveučilišta, te zadnje i najvažnije, u prosudbi znanstvenih projekata i programa. Inače ćemo uvijek biti znanstvena provincija i gospodarski zaostala zemlja"**.

Literatura

1. I. Gutman, *Kem. Ind.* **57** (2008) 190.
2. Z. Maksić, *Kem. Ind.* **57** (2008) 127.
3. I. Gutman, J. Marković, B. Furtula i na molbu autora N. Raos, *Priroda*, siječanj (2008) 42.
4. Z. Maksić, R. Vianello, *Kem. Ind.* **57** (2008) 123.